

Lovgivningen og EU-Domstolen: Ophavsretten i internationalt og nationalt perspektiv, herunder EU-rettens indflydelse på dansk ophavsret. EU-Domstolen og effektivitetsprincippet: Hvad er dets grænser?

Morten Rosenmeier, professor i ophavsret, KU.

Ved siden af universitetsarbejdet er jeg involveret i ophavsretligt organisationsarbejde, bl.a. som forperson for UBVA og medlem af (og i visse tilfælde forperson eller næstforperson for) bestyrelserne for forskellige ophavsretlige forvaltningsorganisationer mv. Se nærmere mit CV på www.jura.ku.dk/mortenrosenmeier.

DIREKTIVER:

- 1) Direktiv 91/250 af 14.5.1991 om *retlig beskyttelse af edb-programmer*, nu afløst af et kodificeret direktiv 2009/24 af 23.4.2009 (aka »programdirektivet«)
- 2) Direktiv 92/100 af 19.11.1992 om *udlejnings- og udlånsrettigheder mv.*, nu afløst af et kodificeret direktiv 2006/115 (aka »direktivet om udlån og udleje« eller bare »låne/lejedirektivet«)
- 3) Direktiv 93/83 af 27.9.1993 om *samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder mv. i forbindelse med radio- og tv-udsendelser via satellit og viderespredning pr. kabel*, ændret ved det nedennævnte broadcaster-direktiv (aka »satellit- og kabeldirektivet« eller bare »kabsat-direktivet«)
- 4) Direktiv 93/98 af 29.10.1993 om harmonisering af *beskyttelsestiden for ophavsrettigheder mv.*, nu afløst af et kodificeret direktiv 2006/116, ændret ved direktiv 2011/77 EU og det nedennævnte direktiv om ophavsret på det digitale indre marked (»beskyttelsestidsdirektivet«)
- 5) Direktiv 96/9 af 11.3.1996 om *retlig beskyttelse af databaser* (aka »databasedirektivet«), ændret ved det nedennævnte direktiv om ophavsretten i det digitale indre marked
- 6) Direktiv 2001/29 af 22.5.2001 om *ophavsretten i informationssamfundet* (»infosoc-direktivet«), ændret ved det nedennævnte direktiv om ophavsret på det digitale indre marked
- 7) Direktiv 2001/84 af 27.9.2001 om *følgeret* (droit de suite) (»følgeretsdirektivet«)
- 8) Direktiv 2012/28/EU om *visse tilladte anvendelser af forældreløse værker* (aka »orphan works-direktivet«)
- 9) Direktiv 2014/26/EU af 26.2.2014 om *kollektiv forvaltning af ophavsrettigheder* (»CRM-direktivet«, CRM er en forkortelse af »collective rights management«)
- 10) Direktiv 2017/1564/EU af 13.9.2017 om *visse tilladte former for anvendelse af beskyttet stof til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap, og om ændring af infosoc-direktivet* (»Marrakesh-direktivet«). Hertil knytter sig en forordning af samme dato, jf. nedenfor
- 11) Direktiv 2019/789/EU af 17.4.2019 om *regler for udøvelse af ophavsretten og beslægtede rettigheder, der gælder for visse af TV- og radioselskabernes onlinetransmissioner samt retransmissioner af TV- og radioprogrammer, og om ændring af Rådets direktiv 93/83/EØF* (aka »broadcasterdirektivet«).
- 12) Direktiv 2019/790/EU af 17.4.2019 om *ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF* (aka. »ophavsretsdirektivet« eller »DSM-direktivet«. DSM er en forkortelse af »Digital single market«). Direktivet skal implementeres i Danmark senest 7.6.2021.

FORORDNINGER:

- 1) Forordning 2017/1128/EU af 14.6.2017 om *grænseoverskridende portabilitet af onlineindholdstjenester i det indre marked* (aka »portabilitetsforordningen«)
- 2) 2017/1563/EU af 13.9. 2017 om *grænseoverskridende udveksling mellem Unionen og tredjelande af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, i tilgængeligt format til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap*
- 3) Forordning 2018/302/EU af 28.2.2018 om *imødegåelse af uberettiget geoblokering og andre former for forskelsbehandling på grundlag af kunders nationalitet, bopæl eller hjemsted i det indre marked og om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og (EU) 2017/2394 og af direktiv 2009/22/EF* (»geoblokeringsforordningen«)

1. I hvilket omfang skal ord og begreber i ophavsretsdirektiver fortolkes ens i medlemslandene?
2. I hvilket omfang må medlemslandene supplere et ophavsretsdirektivs regler med egne regler?
3. I hvilket omfang må medlemslandene konkretisere generelt formulerede bestemmelser i ophavsretsdirektiver ved at supplere bestemmelsernes kriterier med flere kriterier?

I hvilket omfang skal ord og begreber i ophavsretsdirrektiver fortolkes ens i medlemslandene?

Se f.eks. C-306/05 af 07.12.2006 (SGAE):

”Det [...] følger af såvel kravene om en ensartet anvendelse af fællesskabsretten som af lighedsprincippet, at ordlyden af en fællesskabsretlig bestemmelse, der, således som bestemmelserne i direktiv 2001/29, ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med hensyn til fastlæggelsen af dens betydning og rækkevidde, normalt i hele Fællesskabet skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning [...]. Det følger heraf, at den østrigske regering ikke med føje kan hævde, at det tilkommer medlemsstaterne at definere begrebet »almenheden«, som direktiv 2001/29 anvender uden at definere det.”

I relation til meget abstrakte luftige begreber har medlemslandene dog et skøn. Se

C-463/12 2015 (Copydan Båndkopi) (medlemslandene har en "skønsmargen" mht. hvornår en skade er "minimal" i relation til infosoc-direktivets art. 35).

C-462/09 2011 (Stichting de Thuiskopie) præmis 23 (medlemslandene har en "vid skønsmargen" i relation til begrebet "rimelig kompensation" i infosoc-direktivets art. 5, stk. 2, litra b).

C-245/00 (SENA) (medlemslandene fastsætter selv "de mest relevante kriterier" for, hvornår noget er et "rimeligt vederlag" efter låne/lejedirektivets art. 8, stk. 2).

C-469/17 (Funke Medien) og C-516/17 (Spiegel Online) (medlemslandene har en "betydelig skønsmargen" i forhold til ordene "i et omfang, som det informative formål berettiger til", og "i overensstemmelse med god skik og med hensyn til deres omfang ikke [...] ud over, hvad det særlige formål berettiger til" i infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra c).

Spørgsmål 2: Må medlemslandene supplere et ophavsretsdirektivs regler med egne regler?

Hvis et direktiv direkte siger, at de må, må de selvfølgelig. Se bl.a. således retshåndhævelsesdirektivets art. 2 og låne/lejedirektivets betragtning 16, jf. bl.a. C-279/13 (C More).

På andre områder varierer det.

C-604/10 (Football Dataco): Nej

C-479/04 (Laserdisken): Nej

C-466/12 (Svensson): Nej

C-283/10 (Circul Globus București): Ja (?)

C-301/15 (Soulier and Doke): Ja

Når det handler om undtagelser til ophavsretten, er svaret nej, fordi infosoc-direktivets art. 5 er udtømmende, jf. bl.a. C-476/17 (Pelham).

Spørgsmål 3: Må medlemslandene konkretisere generelt formulerede bestemmelser i ophavsretsdirktiver ved at supplere bestemmelseernes kriterier med flere kriterier?

Infosoc-direktivets art. 5(2)(b)

“...reproduktioner på ethvert medium foretaget af en fysisk person til **privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle**”

Ophavsretslovens § 12:

Stk. 1: Af et offentliggjort værk må enhver fremstille eller lade fremstille **enkelte eksemplarer** til sin **private brug**, såfremt det ikke sker **i erhvervsøjemed**

Stk. 5: [Stk. 1 giver ikke ret til at] fremstille enkelte eksemplarer i **digital form** af andre værker end edb-programmer og databaser, medmindre det udelukkende sker til **personlig brug** for fremstilleren eller dennes husstand.

Normalt er svaret nej. I forbindelse med *ophavsretlige undtagelser* er svaret dog ja. Som følge af ...

- Infosoc-direktivets betragtning 44 ("Det kan [...] blive nødvendigt at begrænse visse undtagelsers eller indskrænkningers anvendelsesområde yderligere i forbindelse med visse nye anvendelser af ophavsretligt beskyttede værker og frembringelser").
- Tre trins-testen i infosoc-direktivets art 5, stk. 5 mv.
- Et EU-retligt princip om, at undtagelser til hovedregler skal fortolkes indskrænkende.

Se bl.a.

C-5/08 (Infopaq)

C-435/12 (ACI Adam)

Mange kunstnere går i dag glip af rettighedskroner, fordi ophavsretten er i strid med EU-retten på en lang række punkter, vurderer juraprofessorer fra Københavns Universitet. Kulturministeren lægger op til eftersyn af loven.

Professorer har gjort usædvanlig opdagelse: Dansk lov om copyright er fuld af fejl. Paragraf efter paragraf efter paragraf holder ikke

Foto: Martin
Bubandt/POLFOTO

JOHAN MOE LINDSKOV
Journalist

LYT TIL ARTIKLEN

GEM ARTIKLEN

05:16

MEDIER
23. APRIL 2019, 21.28

Danseundervisere på aftenskoler kan kvit og frit spille musik for deres kursister. Som den danske ophavsretslov er i dag, slipper dansere så aftenskoler i medlemskab af for eksempel frivillige og

”Det spiller her en rolle, at EU-Domstolens fortolkningsstil undertiden adskiller sig en del fra den fortolkningsstil, som danske domstole traditionelt har anlagt. Danske domstole er tilbageholdende med at anlægge meget dynamiske og kreative fortolkninger af lovgivningen. Denne tilbageholdenhed er begrundet i hensynet til retssikkerhed og demokrati. Borgere og virksomheder bør med rimelig sikkerhed kunne forudsige deres retsstilling, og det må i første række være de folkevalgte politikere, der bestemmer indholdet af lovgivningen, ikke dommerne.

EU-Domstolen er derimod præget af en betydeligt mindre tilbageholdende fortolkningsstil, og EU-Domstolen skaber og udvikler i et vist omfang selv retsreglerne.”

De forenede sager C-403/08 og C-429/08 (Premier League)

C-683/17 (Cofemel)

Mønsterdirektivets art. 17:

Forholdet til ophavsret

Et mønster, der er beskyttet ved registrering i eller med virkning for en medlemsstat i overensstemmelse med dette direktiv, kan også beskyttes i henhold til vedkommende stats lovgivning om ophavsret fra det tidspunkt, hvor mønstret blev skabt eller fastlagt i en given form. Hver medlemsstat fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse, herunder kravet til originalitet.

Designforordningen art. 96:

Forholdet til andre former for beskyttelse i henhold til national ret

[...]

2. Et design, der er beskyttet ved registrering som EF-design, kan også beskyttes i henhold til medlemsstaternes lovgivning om ophavsret fra det tidspunkt, hvor designet blev frembragt eller fastlagt i en given form. Hver medlemsstat fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse, herunder kravet til originalitet.

The image features a deep red velvet curtain with vertical folds. A bright blue spotlight beam, speckled with white stars, shines from the top center, creating a triangular shape. The words "The End" are written in a white, elegant cursive script across the middle of the beam.

The End